

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Георги Маринов,

Икономически университет - Варна, научна специалност "ССМИО"

Основание: член на научно жури за защита на дисертационен труд в съответствие със Заповед Nr. 431/28.06.2021 г. на ректора на ВСУ "Черноризец Храбър"

Автор на дисертационния труд: Елена Георгиевна Заворина, докторант на самостоятелна подготовка към катедра "Икономика", факултет "Международна икономика и администрация"

Тема на дисертационния труд: "Масови открити онлайн курсове като инструмент за управление на маркетинга на университета"

I. Оценка на резултатите и приносите на кандидата

Образованието като дейност през последните десетилетия претърпява много сериозни трансформации. Дигитализацията, навлизането на нови практики, особено такива като Интернет базирани курсове, в т.ч. "масови открити" (MOOK) и най-вече тенденцията към използване на възможностите от мащабиране и унифициране дава възможност да се предлагат курсове с високо качество и при ниски разходи, в т.ч. и безплатно. Тези тенденции са много сериозно предизвикателство пред дейността на традиционните университети, но същевременно могат да са и достъпен канал за разширяване на дейността им. При все че онлайн курсовете и MOOK не са нещо твърде ново, у нас (и в Русия) университетите имат по-скоро ограничено предлагане на такива, до голяма степен липсва и информация относно специфичните особености на такива курсове. Ето защо предложеният дисертационен труд може да бъде охарактеризиран като навременен, запълващ съществена празнота в познанията за потенциала на MOOK, изследваният проблем е значим, още повече предвид реформирането на висшето образование съобразно реалностите на съществуващия висококонкурентен глобален пазар. Актуалността на разработката не подлежи на съмнение. Оценката на

проблема направена в дисертационния труд е правдоподобна, избрана е подходяща методология за изследването, много точно е представено сегашното състояние на MOOK от гледна точка на разглежданите университети и съответните заинтересовани страни.

Самият дисертационен труд е разработен от гледна точка на състоянието за университетите в Русия, но предвид множеството сходства между тях и българските, особено при факта че и в двата случая става дума за университети които не са на челни позиции в световните класации и които са подложени на много силни ограничения от административен тип, направеното изследване може да бъде от много сериозна полза и за българската практика, предвид дадените практически идеи за усъвършенстване на алтернативните модели за получаване на висше образование.

Текстът се състои от въведение, три глави и заключение, с общ обем 215 страници, 4 приложения, 14 таблици и 12 фигури. Използваните литературни източници включват 172 наименования, включително 114 на английски език. Текстът е изключително прецизно написан, изложението е плавно и логически свързано. Авторефератът отразява достоверно и точно дисертационния труд. Не се откриват елементи на плагиатство в текста. Публикациите свързани с труда са три научни статии, от които една на английски език и две на руски език.

Приносите са изцяло дело на автора и са най-вече свързани с изследването на възможностите за стратегическото позициониране на университетите в различни целеви сегменти, с помощта на използването на MOOK. Най-съществен принос е направеният анализ на перспективите за интегриране на MOOK в традиционната система на висшето образование. Интересен е и разработеният модел на маркетингов микс, адаптиран за целите на маркетинговото популяризиране на образователните услуги на университета чрез MOOK, с формулираните инструменти и стратегии. Осъществява се както обогатяване на съществуващи знания, така и издигане на нови хипотези. За емпирична основа на изследването служат данни от разнообразни източници: такива от публикувани научни

изследвания, аналитични и маркетингови доклади, също и официална статистика в областта на висшето и професионалното образование, материали и информация, публикувани в информационните ресурси на платформите МООК, и най-вече собствено проведено анкетно проучване.

Акцент се поставя върху съпоставката между няколко международни и руски платформи на МООК. Очертава се реализиращата се промяна в конфигурацията на образователния процес, настъпваща чрез МООК и се разкрива ролята на партньорството и взаимодействието на различните заинтересовани страни като фактор за успеха на МООК, а също и улесняването на формирането на широкообхватни партньорски мрежи.

II. Критични оценки, забележки и препоръки

Интересно би било да се уточни, доколко би било успешно утвърждаване на брeнда на университета чрез популяризиране на МООК сред учениците от горните класове (1-2 години преди матура).

Подходящо би било емпиричното проучване да бъде разширено, така че да обхване както различни университети, така и респонденти - студенти с майчин език различен от руския, особено от региони на Русия в които владенето на руски език не е на много високо ниво, тъй като именно там по принцип жизненият стандарт е по-нисък и съответно достъпът до висше образование - по-затруднен, а МООК биха могли да бъдат от съществена полза като работеща алтернатива и допълнение на традиционните курсове. Тези забележки и препоръки не намаляват качеството и количеството на получените резултати и приноси.

Препоръчвам публикуването на дисертационния труд под формата на отделна монография.

III. Обобщена оценка на дисертационния труд и заключение.

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ.

Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват на специфичните изисквания на ВСУ "Черноризец Храбър".

Дисертационният труд показва, че кандидатът Елена Георгиевна Заворина притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по Професионално направление 3.8. Икономика, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научни изследвания.

Поради гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди научна степен „доктор“ на Елена Георгиевна Заворина в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление 3.8. Икономика.

Дата: 12.07.2021 г. Изготвил становището: .....

(доц. д-р Георги Маринов)